

Perheväkivaltaan on puututtava **heti**

Väkivallan tekijätkin saadaan usein hoitoon, jos sitä tarjotaan oikeaan aikaan, oikeassa paikassa ja oikealla tavalla, kertoo Petteri Sveins.

"Suomessa pelätään yhä puuttua perheväkivaltaan", huokaa Petteri Sveins, psykoterapeutti ja Stakesin erityisasiantuntija. Hän on mukana Stakesin vuonna 1998 käynnistämässä valtakunnallisessa Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyhankkeessa. Hankkeessa on satsattu paljon tiedottamiseen, jotta väkivallasta uskalletaisiin puhua ja siihen uskallettaisiin puuttua.

"Varhain puuttuminen on tärkeää siksi, että väkivalta ei lopu itsestään. Se jatkuu ja raastuu", Sveins jatkaa.

"Monissa erityisen raaissa väkivallanteoissa, kuten esimerkiksi tapauksissa, joissa vaikkapa isä on surmannut perheensä, perheen kärjistynyt tilanne on usein tiedetty paikkakunnalla jo kauan aikaisemmin. Poliisikin on voinut käydä useampia kertoja, mutta puuttuminen on jäänyt siihen, koska monessa paikassa ei ole toimintaohjeita tai ajatellaan yhä, että jonkun väkivaltainen käytös on yksityisasia."

"Paikkakunnalla ei välttämättä tiedetä, miten väkivallatilanteessa pitäisi toimia. Mitään palveluja ei ole järjestetty. Minulle on joskus soitettu sellaisessa tilanteessa, kun isä on taas heilunut aseensa kanssa ja uhannut tappaa kaikki perheessä. Lapsia voi olla useampiakin. Kysyn, miten asia tuli tietoon, ja siihen vastataan, että kyllähän nämä ongelmat ovat olleet tiedossa. Perhe on esimerkiksi voinut olla sosiaalitoimen asiakkaana kymmenen vuotta. Silloin mietin, että aikaisemminkin olisi voinut puuttua tilanteeseen", toteaa Sveins.

Avun tarjoamisen oikea ajoitus

Sveins korostaa, että apua perheväkivaltaan

"Väkivaltatyön ydin on siinä, että väkivaltaan on puututtava heti, ja apua tarjottava kaikille osapuolille erikseen", Petteri Sveins kiteyttää.

on tarjottava juuri silloin, kun "tilanne on päällä" eli akuutissa vaiheessa.

"Väkivalta on siitä omituinen asia, että se häviää. Parin viikon kuluttua hakkaamisesta kukaan ei enää tahdo apua ja kukaan ei enää syytä ketään. Asia on sovittu, tekijä on luvannut, että se oli taas viimeinen kerta ja eletään taas eteenpäin", Sveins toteaa.

"Erityisesti miehiin voi vaikuttaa juuri silloin kun väkivaltaa on tapahtunut. Muuten

tilanne vanhenee liian nopeasti. Miehet ovat väkivallanteon jälkeen herkimmillään, usein on syyllinen ja paha olo ja mies mieltii, että olen sairas, kun lyön rakastettuani. Tällöin mies ottaa apua vastaan", jatkaa Sveins.

Tämä on kuitenkin usein palvelujärjestelmän perusongelma: apua tarjotaan lähes aina liian myöhään, jos ollenkaan.

Kunnat tarvitsevat strategian väkivallan varalle

Harvassa kunnassa on toimintastrategiaa väkivallatilanteen varalle. Se voidaan kuitenkin Sveinsin sanoin nähdä perheen "suuronnettomuutena" ja siihen pitäisi varautua kuin mihin tahansa kriisiin.

"Kunnassa pitäisi olla etukäteen selvillä, mitä ihmisille tarjotaan. Palveluketjun pitäisi toimia. Kaikki tietäisivät, mitä tehdä ja kenen luokse ohjata väkivallan osapuolet. Poliisin tehtävä esimerkiksi kotikäynnillä ei ole ryhtyä antamaan terapiaa vaan rauhoittaa tilanne ja ohjata osapuolet oikeisiin osoitteisiin. Toisaalta poliisi ei saa jättää tilannetta silleen vaan poliisin on myös hoidettava velvollisuutensa: esimerkiksi kaikki poliisit eivät nähtävästi tee ilmoitusta perheväkivallatilanteista lastensuojeluun", Sveins toteaa.

"Kunnan johdon sitoutuminen väkivallan vastustamiseen on myös tärkeää. Kun vielä muutama vuosi sitten ehdotin, että johto sitoutettaisiin mukaan väkivaltatyöhön, moni sanoi ettei niitä kiinnosta. On ajat muuttuneet. Monikaan ei halua johtaa kaupunkia tai kuntaa, jossa on paljon väkivaltaa. Ei se ketään imartele", hän jatkaa.

Varsinkin syrjäseuduilla väkivalta voi helpommin rehottaa, jos yhteisö pitää sitä sa-

lassa. Jos välimatkaa seuraavaan taloon on kymmenen kilometriä, salassapito on helpoa.

”Tutkimusten mukaan Lappi on Helsingin jälkeen Suomen väkivaltaisinta aluetta, jos asiaa kysytään nimenomaan naisilta”, kertoo Sveins.

”Ja ihan turha on kuvitella, että ammattilaisten voimin tämä väkivalta Suomessa hoidettaisiin”, hän jatkaa, ”siihen tarvitaan kaikkien puuttumista, ystävien, sukulaisten, naapurien, tuttavien.”

Miesten hoito vaatii puhetta miesten kielellä

Sveins on asiantuntija erityisesti väkivaltaisten miesten hoidon kehittämisessä. ”Vielä 20 vuotta sitten kukaan ei huomannut väkivallan tekijöitä. Uhreja autettiin, mutta tekijää, useimmiten miestä, pidettiin jotenkin muuttumattomana. Jos mies oli väkivaltainen, ajateltiin, että hän on patologisesti väkivaltainen ihminen, jota ei voida auttaa, ja joka ei halua apua. Työskentelin turvakodin perhetyöprojektissa ja ryhdyin miettimään, miksi miehiä ei auteta”, Sveins kertoo.

”Huomasin miesten olevan hyvin motivoituneita ottamaan apua vastaan jos aika, paikka ja avuntarjoamistapa olivat oikeita”, hän jatkaa.

”Miesten kanssa työskennellessä on tärkeää puhua asioista niiden oikeilla nimillä eikä tehdä tästä hommasta liian hienoa”, Sveins kiteyttää.

”Hieno” voisi tässä tapauksessa viitata vaikkapa monimutkaiseen psykologiseen termistöön ja usein naisten hallitsemaan kielenkäyttöön.

Sveins on myös sitä mieltä, että akuutissa vaiheessa olisi tärkeää, että miestä lähestyisi miespuolinen työntekijä. Väkivaltaa tehneillä miehillä voi usein olla kyyninen asenne naispuolisia työntekijöitä kohtaan tyyliin ”sosiaalitantat ne lässäyttää”.

”Ajatellaanpa tilannetta, jossa on sovittu tapaaminen sosiaalitoimistoon tai perhe-neuvolaan. Hyvä tietysti, jos kumppaniaan lyövä mies on saatu paikalle. Toimistossa on sitten vaikkapa kaksi naispuolista työntekijää sekä miehen puoliso, jota on hakattu ja joka on kertonut asiasta etukäteen toimistossa. Ja sitten paikalla on tämä mies. Veikkaan, että miehen on vaikea kuvitella, että joku haluaisi auttaa häntä. Vaikka asialla olisivat millaiset asiantuntijat tahansa, niin luulen miehen lyövän luukut kiinni ja miettävän, että tässä yritetään saada häntä todelliseen kiipeiliin.”

Apua erikseen

Kummankin osapuolen auttaminen yhdessä voi myös lisätä väkivaltaa:

”Siinä on riski, että väkivalta vain lisääntyy. Kun pariskunta kävelee ovesta ulos alkaa syytely, että miksi sinä menit sille tuonkin kertomaan ja taas nyrkki puhuu.”

”Myös lasten auttaminen erikseen on tärkeää. Lapset eivät usein uskalla puhua väkivallasta rehellisesti vanhempiansa läsnä ollessa”, Sveins toteaa.

Tätä ajatusta Sveins on toteuttanut erityisesti kehittäessään Jyväskylän Mobile – kriisikeskusta. Suomen oloissa ainutlaatuinen palvelukeskus palvelee kaikkia väkivallan osapuolia erikseen ja toimii myös ympärivuorokautisena kriisiapukeskuksena, johon voi ottaa yhteyttä nimettömänä, päihdyneenä ja ilman ajanvarausta.

Mobileen Sveins haki mallia muun muassa Norjan ATV-klinikalta (Alternativ till våld). Siellä väkivaltaisille miehille tarkoitettuun hoito-ohjelmaan osallistuneista miehistä liki 90 prosenttia lopettaa fyysisen väkivallan käytön.

Suomessa ei toistaiseksi ole tehty tutkimuksia siitä, miten tuloksekasta väkivaltaa tehneiden miesten hoito on.

Kuka auttaa väkivaltaisia naisia?

Naisten väkivallanteot saavat yleensä runsaasti julkisuutta. Silti Suomessa noin 90 prosenttia perheväkivallasta on naisiin kohdistuvaa.

Tyttöjen lisääntynyt väkivaltaisuus saattaisi antaa aiheen olettaa, että naisten väkivalta ja myös miehiin kohdistuva väkivalta kasvaneet.

”Väkivaltaisille naisille ei ole Suomessa oikeastaan minkäänlaista hoitoa, koska palvelujärjestelmä ei tunne väkivaltaisia naisia”, Sveins toteaa.

Myös äitien lapsiinsa kohdistama väkivalta on vielä suurempi tabu kuin miesten naisiin kohdistama väkivalta. ”Väkivaltaisille äideille ei ole tarjolla apua, vaikka nimenomaan tällaisen väkivallan täytyy olla myös tekijälleen aivan valtavan syyllistävää ja rankkaa.”

”Toki monet vanhemmat ovat lyöneet lasta, ja siitä on voinut tulla todella paha olo. Jos asiasta on osattu puhua, ei lapsellekaan välttämättä ole jäänyt asiasta suurta traumaa”, Sveins toteaa.

Sveins sanoo, että hänelle ammatilaisena on kuitenkin sama kuka väkivaltaa tekee, koska sitä ei saisi tehdä kukaan.

”Jos minulla olisi aikaa ja rahoitusta, ryhtyisin puuhaamaan palveluja väkivaltaisille naisille, koska myös niitä me tulevaisuudessa tarvitsemme. Myös naiset ovat mielestäni oikeutettuja näihin palveluihin.”

Kati Pitkänen

Väkivaltatyön koulutuksesta eväitä moniammatilliseen yhteistyöhön

Suomalainen palvelujärjestelmä on kehittänyt paljon väkivaltaa parisuhteessaan kokeneiden auttamisessa 1990-luvulta lähtien, mutta eroja on edelleen sekä kuntien että kuntien hallinnonalojen välillä. Avun saaminen on voinut jäädä yhden sosiaalityöntekijän tai terapeutin toiminnan varaan. Pari- ja lähisuhdeväkivallan hoito ja ehkäisevä työ kuitenkin edellyttää eri viranomaisten yhteistyötä – näin saadaan parhaiten turvattua uhrin turvallisuus ja katkaistua perheen piinallinen kierre.

Viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen on yksi Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojektin 9. -11.12.2002 järjestettävän *Keskipisteestä uhrin turvallisuus – Pari- ja lähisuhdeväkivalta viranomaisten yhteistyössä* -avainhenkilökoulutuksen tavoitteista.

Koulutus on suunnattu sosiaalityöntekijöille, jotka työskentelevät lastensuojelussa tai poliisiasemilla. Tämän lisäksi koulutukseen osallistuu lääkäreitä, sairaanhoitajia ja poliiseja, syyttäjiä sekä tuomareita.

Koulutuksen tavoitteena on antaa uusinta tietoa pari- ja lähisuhdeväkivallasta, väkivallan ehkäisytöiden arvolähtökohdista, periaatteista ja väkivaltatyöhön sopivista menetelmistä. Erillisiä teemoja ovat muun muassa lastensuojelun toiminta, seksuaalinen väkivalta ja työskentely väkivaltaisesti käyttäytyvien miesten kanssa.

Koulutuspäivien aikana käsitellään väkivallan traumaattisia vaikutuksia ja uhriutumista, uhrin haastattelemista ja turvasuunnitelman tekemistä, lääkärintutkimusta uhrin oikeusturvan näkökulmasta, pari- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvää lainsäädäntöä ja rikosprosessia.

Lisäksi moniammatillinen avainhenkilökoulutukseen osallistuvien joukko saa koulutuksessa valmiudet kehittää palvelujärjestelmää omassa viranomaistyössään sekä paikallisessa verkostossaan. Tämän mahdollistaa eri viranomaisten työ- ja vastualueiden sekä hyvien yhteistyökäytäntöjen käsittely koulutuspäivien aikana.

Koulutuksen järjestävät Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti/Stakes, sisäasiainministeriö ja poliisiammattikorkeakoulu. Lisätietoa koulutuksesta sivuilta www.vakivalta.net (valikosta Auttajille) tai www.stakes.fi/kalenteri. □